

STORTINGET

Innst. 568 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Meld. St. 22 (2020–2021)

Innstilling fra næringskomiteen om Data som ressurs – Datadrevet økonomi og innovasjon

Til Stortinget

1. Sammendrag

Det er et stort potensial for vekst i dataøkonomien i årene framover. Europakommisjonen antar i sin datastrategi (2020) at verdien av dataøkonomien i EU27 vil øke fra 301 mrd. euro i 2018 til 829 mrd. euro innen 2025. I Norge er det beregnet at dataøkonomien representerer en årlig verdiskaping tilsvarende 150 mrd. kroner i 2020. Dersom forholdene legges til rette, forventes det at disse tallene dobles fram til 2030. Dataøkonomi er verdiskaping som skjer når data er en viktig innsatsfaktor i produksjon av varer og tjenester, eller når data er en driver for innovative løsninger. Ny teknologi som kunstig intelligens og stordataanalyse gjør det mulig å få mer ut av dataene enn tidligere.

Formålet med denne meldingen er å legge fram regjeringens politikk for verdiskaping med data som ressurs. Regjeringen vil at Norge skal utnytte mulighetene som ligger i data til økt verdiskaping, flere nye arbeidsplasser i hele landet, og en effektiv offentlig sektor. Bedre utnyttelse av data er viktig om Norge skal lykkes i overgangen til et mer bærekraftig samfunn og en grønnere økonomi.

Regjeringens ambisjon er å få til økt deling av data innad i næringslivet og mellom offentlig og privat sektor. Selv om data utgjør en stadig større andel av verdiskapingen i de fleste norske næringer og sektorer i dag, må næringslivet bli enda bedre til å utnytte egne data og

til å dele data innenfor etablerte verdikjeder. Økt digitalisering og bedre datautnyttelse vil være viktig om norsk næringsliv fortsatt skal være konkurransedyktig nasjonalt og internasjonalt.

Offentlige data har også verdi for næringslivet ved at de kan tas i bruk i nye sammenhenger, sammenkobles med andre data og bidra til innovasjon, nye tjenester og produkter. Innenfor enkelte sektorer og samfunnsområder deles det allerede data, og det er etablert gode samarbeidsmodeller på tvers av offentlig og privat sektor. Likevel er det slik at flere offentlige datasett kan gjøres tilgjengelige for viderebruk. Andelen offentlige virksomheter som publiserer datasett på data.norge.no er fortsatt lav, og kvaliteten på dataene som deles, kan bli bedre. Offentlige virksomheter kan også bli bedre til å spre kunnskap om egne data, motivere til bruk og legge til rette for dialog med næringslivet.

Regjeringen vil at det skal skapes mer verdi med data som ressurs, og ønsker samtidig å legge til rette for en ansvarlig dataøkonomi, slik at befolkningen kan ha tillit til tjenester og produkter som bygger på data. Regjeringen legger derfor følgende prinsipper til grunn for datapolitikken:

1. Data skal åpnes når de kan, og skjermes når de må.
2. Data bør være tilgjengelige, gjenfinnbare, mulige å bruke, og kunne sammenstilles med andre data.
3. Data skal deles og brukes på en måte som gir verdi for næringslivet, offentlig sektor og samfunnet.
4. Data skal deles og brukes slik at grunnleggende rettigheter og friheter respekteres og norske samfunnsverdier bevares.

Kapittel 1 – Innledning

I kapittel 1 beskrives regjeringens mål, ambisjoner og prinsipper for datapolitikken. Det gis også en omtale

av sentrale begreper og forutsetninger for den data-drevne økonomien.

Kapittel 3 – Internasjonalt samarbeid

I kapittel 3 omtales betydningen av internasjonalt samarbeid for utviklingen av den norske data-økonomien. Politikken og regelverksutviklingen i EU berører Norge, fordi en rekke forordninger og direktiver tas inn i norsk lovgivning gjennom EØS-avtalen. Det er derfor viktig at digitaliseringsarbeidet i Norge innrettes slik at det virker sammen med europeiske løsninger og strategier på områder som er viktige for norsk dataøkonomi. Regjeringen vil påvirke og bidra aktivt til at felles europeisk regelverk og politikk går i en retning Norge er tjent med, og regjeringen prioriterer å gjøre dette i samarbeid de andre nordiske landene.

Kapittel 4 – Data som ressurs i næringslivet

I kapittel 4 beskrives sentrale forutsetninger for økt deling og bruk av data innad i næringslivet, og hvordan regjeringen vil stimulere til økt verdiskaping med data som ressurs i privat sektor. I hvilken grad næringslivet evner å utnytte verdiskapingspotensialet i data som ressurs, vil ha stor betydning for landets økonomi framover. Økt tilgang til data av god kvalitet vil bidra til at oppstartsselskaper, vekstbedrifter og det etablerte næringslivet kan forbedre eller utvikle nye forretningsmodeller, produkter og tjenester. Bedre utnyttelse av data i etablerte verdikjeder vil også kunne styrke norsk næringslivs konkurransekraft. På noen områder har norsk næringsliv kommet langt med deling av data, for eksempel i olje- og gassnæringen. På andre områder er det et stort uutnyttet potensial, men det skjer også mye positivt, blant annet innenfor landbruk, havbruk og bygge- og anleggsnæringen.

Skal næringslivet kunne dele og bruke mer data, er det behov for at næringer og bransjer går sammen om å utvikle felles standarder for datautveksling, og for å etablere digitale infrastrukturer som gjør det mulig for aktørene å samle inn, lagre, dele og analysere data. Næringslivet har også behov for tilgang til bredbånd (fiber og 5G) i hele landet, og god datalagringskapasitet. I dag er det etablert flere prosjekter for offentlig-privat sektorutvikling (OPS), hvor bedre informasjonsflyt og data-deling er en viktig del av arbeidet. Regjeringen vurderer kontinuerlig muligheter for å etablere flere OPS-samarbeid.

Økt deling av data mellom flere aktører gjør det mer krevende å avklare tilgangs- og bruksrettigheter til data (eierskap til data). Regjeringen vil opprette en tverrfaglig ekspertgruppe for deling av industridata som skal vurdere felles retningslinjer for ansvar, eierskap og bruksrettigheter i forbindelse med deling av industridata. Ekspertgruppen vil også se på roller og ansvar der of-

fentlige og private virksomheter inngår i samme data-verdikjede.

Regjeringen har gått inn for norsk deltakelse i EU-programmene DIGITAL og Horisont Europa, og vil utnytte deltakelsen slik at norske bedrifter og forskningsmiljøer får tilgang til samarbeidspartnere og ressurser innenfor kunstig intelligens, superdatamaskiner (tunngregning), IKT-sikkerhet og avansert digital kompetanse. Dette er kapasiteter som det vil være krevende for Norge å etablere på egen hånd. Regjeringen vil også etablere Datafabrikken, en felles digital dataplattform for offentlige og private virksomheter. Den skal gi små og mellomstore bedrifter og oppstartsselskaper enkle tilgang til data av god kvalitet, avansert analyseteknologi til utforskning og nyskaping, og rådgivnings- og veiledningstjenester. Nasjonalt ressurscenter for deling av data i Digitaliseringsdirektoratet har også en viktig veiledningsoppgave overfor offentlige og private aktører.

Kapittel 5 – Offentlige data som ressurs for næringslivet

I kapittel 5 omtales offentlige data som en viktig kilde til innovasjon og næringsutvikling. Regjeringen vil tilrettelegge for økt deling av offentlige data på en effektiv og sikker måte. Regjeringen vil vurdere sterkere insentiver til å dele offentlige data til viderebruk og vil oppnevne et offentlig utvalg som skal vurdere nytt regelverk for viderebruk. I tillegg vil Kommunal- og moderniseringsdepartementet gjennomføre en kartlegging og vurdering av dataøkonomien i offentlig sektor og komme med anbefalinger om ulike organiserings- og finansieringsmodeller for deling og bruk av offentlige data for viderebruk.

Kapittel 6 – Kompetanse og forskning for en data-drevet økonomi

I kapittel 6 omtales betydningen av kompetanse og forskning for utvikling av dataøkonomien i Norge. Skal verdiskapingspotensialet i dataøkonomien realiseres, må Norge ha tilgang på riktig og tilstrekkelig kompetanse. For å møte behovet for kompetanse i arbeidslivet framover trenger Norge både å utdanne flere kandidater med spesialisert IKT-kompetanse og å gi de som allerede er yrkesaktive en mulighet til å utvikle sin kompetanse gjennom kurs og videreutdanning. Det er også behov for mer kunnskap om dataøkonomien. Mange av problemstillingene som dataøkonomien reiser, går på tvers av teknologi, juss, økonomi og samfunnsvitenskap. Økt tverrfaglighet i forskning, studier, kurs og videreutdanninger vil derfor være viktig.

Kapittel 7 – Rettferdig, etisk og ansvarlig bruk av data

I kapittel 7 omtales problemstillinger knyttet til hva som er rettferdig, etisk og ansvarlig bruk av data, og hvordan regjeringen vil tilrettelegge for en ansvarlig da-

taøkonomi. En viktig problemstilling er arbeidet for like konkurransevilkår mellom multinasjonale selskaper og norske aktører. Det er også viktig å arbeide for at verdien av data kommer det norske samfunnet til gode. Her vil nasjonalt og internasjonalt samarbeid være viktig.

Regjeringen vil også sørge for brukervennlige og trygge digitale tjenester og produkter for innbyggerne. Offentlige og private virksomheter skal oppmuntres til å utvikle løsninger som forenkler den enkeltes tilgang til informasjon om og kontroll over hvordan deres personopplysninger blir behandlet. Regjeringen vil utrede muligheten for å lage en felles løsning der innbyggerne enkelt kan få innsyn i hva slags personopplysninger relevante offentlige virksomheter har om dem, og eventuelt mulighet til å administrere tilgang til og bruk av opplysningene.

1.1 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det er i denne meldingen ikke foreslått tiltak som skal føre til vesentlige administrative eller organisatoriske endringer. Tiltak i meldingen som har budsjettmessige konsekvenser er allerede fulgt opp i de ulike departementenes budsjettproposisjoner for 2021. I budsjettproposisjonen for Kommunal- og moderniseringsdepartementet for 2021 er det bevilget 16 mill. kroner til utvikling av Datafabrikken. Programmet DIGITAL er foreslått å ha en ramme på 7,17 mrd. euro (i 2021-priser). Det totale norske bidraget til DIGITAL er estimert til 180 mill. euro (i 2021-priser), som tilsvarer cirka 1,9 mrd. kroner.

Følgende tiltak skal dekkes innenfor Kommunal- og moderniseringsdepartementets bevilgning som er vedtatt for 2021: Oppnevne et offentlig utvalg for å vurdere en helhetlig regulering av viderebruk av offentlig informasjon (data); opprette en tverrfaglig ekspertgruppe for deling av industridata som kan utarbeide retningslinjer for ansvar, eierskap og bruksrettigheter i forbindelse med deling av denne type data; og kartlegge og vurdere dataøkonomien i offentlig sektor, herunder gi anbefalinger til organiserings- og finansieringsmodeller for deling og bruk av data fra det offentlige til viderebruk.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsunn Lyngedal, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen og Terje Aasland, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Guro Angell Gimse, Kårstein Eidem Løvaas og Tom-Christer Nilsen, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt, fra Senterpartiet, Geir Adelsten Iversen og lederen Geir Pollestad, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Kris-

telig Folkeparti, Steinar Reiten, viser til Meld. St. 22 (2020–2021) Data som ressurs – Datadrevet økonomi og innovasjon. Komiteen peker på at Norges fremtidige verdiskaping er avhengig at vi får flere ben å stå på, lykkes med omstilling og grønn vekst samt at vi legger til rette for at veksten i privat sektor utgjør den største vekstandelen. Komiteen registrerer at det er beregnet at dataøkonomien representerer en årlig verdiskaping tilsvarende 150 mrd. kroner i 2020, og at med rette forutsetninger kan det forventes dobling av dette tallet frem til 2030. Komiteen viser til at ny teknologi som for eksempel kunstig intelligens og stor-dataanalyse, gjør det mulig å få mer ut av dataene enn tidligere. Komiteen vil peke på at en vellykket dataøkonomisk verdikjede kan være en sentral del av fremtidens verdiskaping. Det er, slik komiteen ser det, tilsvarende viktig å lykkes med å sørge for en effektiv, moderne og god offentlig sektor. Samhandlingen mellom offentlig og privat sektor er, slik komiteen ser det, ett av suksesskriteriene for en vellykket dataøkonomi. Komiteen viser til at offentlige data kan være en ressurs for næringslivet, og næringslivets løsninger kan være relevante for offentlig sektor.

Komiteen anerkjenner at for at Norge skal lykkes er det viktig med europeisk samarbeid, men også sterkt nordisk samarbeid innenfor dataøkonomi, både når det gjelder utvikling og når det gjelder felles regelverk.

Komiteen vil understreke behovet for økt og rett kompetanse. Det inkluderer både etter- og videreutdanning av eksisterende arbeidstakere, og styrkede og nye utdanningsløp innenfor IKT og økonomi. Videre er komiteen enig i at det trengs mer og ny forskning på området.

Komiteen erkjenner at dataøkonomi, herunder deling av data og data som kommersiell råvarer reiser etiske problemstillinger. Her vil nasjonalt og internasjonalt samarbeid være viktig både for å sørge for like konkurransevilkår og for å sikre at bruken kommer norske innbyggere til gode. Komiteen mener at balansen mellom brukervennlighet, trygghet og hensynet til personvern må tas spesielt hensyn til.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at data er en viktig ressurs for næringslivet, og brukes på stadig nye måter og områder. Mer effektiv flyt og deling av data kan bidra til økt verdiskaping, eksempelvis ved at bedrifter kan lage nye produkter og tjenester til kundene.

Disse medlemmer ønsker en slik utvikling velkommen. Samtidig er det liten tvil om at digitaliseringen også byr på store samfunnsutfordringer som må møtes med politiske tiltak. Den datadrevne økonomien er preget av nettverkseffekter, plattformteknologi og skalafordeler. De største aktørene har derfor store kon-

kurransefortrinn. Dette bidrar til å forklare konsentrasjonen av makt og rikdom hos et fåtall globale teknologiselskaper

Disse medlemmer viser til at den teknologiske utviklingen har flyttet beslutningsmakt som tidligere lå i nasjonale institusjoner og til folkevalgte organer inn i styrerommene til gigantiske internasjonale selskaper. Omsetning og aktivitet som tidligere ga skatteinntekter og sysselsetting har flyttet samme veien. Dette har privatisert makt og rikdom. På flere samfunnsområder har også politikken avstått fra å motvirke skadevirkningene av den digitale utviklingen, og i møte med en økonomi som i stadig større grad er datadrevet er den industripolitiske tenkingen knyttet til data som ressurs, fraværende. Fortsatt uregulert digitalisering vil forsterke utviklingen og konsentrasjonen av makt og rikdom, mens en styrt digitalisering kan gi Norge store verdiskapingsmuligheter.

Disse medlemmer viser til at Nærings- og fiske-ridepartementet i tildelingsbrevet til Konkurransetilsynet har bedt tilsynet vurdere behovet for nye konkurransereguleringer for den digitale økonomien. I tillegg peker regjeringen på pågående europeiske regelutviklingsarbeider. Disse medlemmer støtter disse initiativene, men ønsker seg samtidig en tydeligere retning for arbeidet med den digitale økonomien. Det er positivt at data skal deles på nye områder, men dette må skje basert på de erfaringene som finnes fra andre næringer og på en måte som tydelig sikrer at fellesskapets interesser ivaretas.

Disse medlemmer mener derfor det er synd at stortingsmeldingen bærer preg av å mangle retning, utredning og konkrete tiltak. Dette gjelder særlig innenfor områder som omhandler maktkonsentrasjon, fordeling av verdiskapingen og hvilken rolle staten skal spille for å ivareta samfunnsinteresser i den digitale økonomien.

Disse medlemmer mener det er behov for å få digitaliseringen av samfunnet på rett kurs, og vil derfor sette ned et utvalg for å foreslå tiltak og strategier for å flytte tilbake makt og verdiskaping til fellesskapet der digitaliseringen har kommet langt, samt for å motvirke dette på nye felt hvor den har kommet kortere, slik som innen skolen, helsevesenet og transportsektoren.

Disse medlemmer ønsker at dette utvalget skal ha en industripolitisk tilnærming, som legger til rette for norsk verdiskaping ved hjelp av mer deling av data mellom private aktører og det offentlige – og foreslå modeller for gevinstdeling både med og uten en effektiv skattepolitikk for internasjonale teknologiselskaper. Nasjonale tiltak må foreslås der internasjonalt gjennomslag vurderes som lite sannsynlig.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et ekspertutvalg for å sikre demokratisk kontroll over digitaliseringen av samfunnet og at norske data skal gi verdiskaping i Norge. Utvalget skal blant annet:

- Analysere hvordan fellesskapets interesser og kontroll påvirkes når nye samfunnssektorer i økende grad digitaliseres, og gi særlig oppmerksomhet til sektorer som utdanning, energi, helse og transport.
- Foreslå tiltak og strategier for å hindre monopoldannelse og maktkonsentrasjon og sikre at verdiskapingen fordeles rettferdig i et fulldigitalisert samfunn, herunder vurdere når staten bør vurdere å ta eierskap til infrastruktur, plattformer og plattformutvikling, standardutvikling, etc. Modeller for gevinstfordeling skal drøftes med og uten en effektiv skattepolitikk for internasjonale teknologiselskaper. Nasjonale tiltak må foreslås der internasjonalt gjennomslag vurderes som lite sannsynlig.
- Fremme forslag om i hvilke sektorer og i hvilke sammenhenger det offentlige bør kreve datadeling og dataeierskap fra det private til det offentlige, for eksempel i konsesjoner, anbud, tilskudd m.m. med mål om å ivareta viktige samfunnshensyn.
- Foreslå tiltak hvor staten legger til rette for at data produsert i Norge i større grad også videreføres i Norge, og klarlegge hvilket handlingsrom staten har i EØS-avtalen til å stille krav om dette.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til forslaget over om å sette ned et ekspertutvalg for å sikre demokratisk kontroll over digitaliseringen av samfunnet og at norske data skal gi verdiskaping i Norge. Flertallet finner forslaget noe merkelig all den tid regjeringen foreslår, i meldingen, å opprette en tverrfaglig ekspertgruppe for deling av industridata. Gruppen skal vurdere løsninger og utarbeide retningslinjer for ansvar, eierskap og bruksrettigheter i forbindelse med deling og bruk av industridata i næringslivet og i dataverdikjeder der offentlige og private aktører samarbeider. Flertallet viser til at arbeidet initieres av regjeringen, men at det skal utføres av næringslivet i samarbeid med aktører fra det offentlige og aktuelle forskningsmiljøer. Ekspertgruppens arbeid skal ses i sammenheng med regjeringens tiltak i den nasjonale strategien for kunstig intelligens om utviklingen av retningslinjer for hvordan offentlige virksomheter skal forholde seg til rettigheter knyttet til deling og bruk av offentlige data og data fra næringslivet når de samarbeider med næringslivet om kunstig intelligens.

Flertallet viser til at denne tverrfaglige ekspertgruppen skal svare ut mange av de utfordringer og problemstillinger som forslaget over adresserer.

I forslaget etterlyses det at et ekspertutvalg skal analysere hvordan fellesskapets interesser og kontroll påvirkes når nye samfunnssektorer i økende grad digitaliseres, og gi særlig oppmerksomhet til sektorer som utdanning, energi, helse og transport.

Flertallet viser videre til at Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) arbeider med implementering av nytt EU-regelverk i norsk lov som vil være viktig for utviklingen av dataøkonomien i Norge. Det gjelder det åpne datadirektivet (ODD, (EU) 2019/1024).¹ Direktivet erstatter PSI-direktivet ((EU) 2013/37) som allerede er gjennomført i norsk lovgivning gjennom offentlighetsloven. I det åpne datadirektivet defineres seks tematiske områder der bruk av offentlige data har særlig høy nærings- og samfunnsøkonomisk verdi, såkalte «datasett med høy verdi», blant annet mobilitetsdata, geografiske data og miljødata. Det pågår nå et kartleggingsarbeid i EU/EØS med hensyn til hvilke datasett som skal inngå i denne kategorien, hvor Norge også deltar.

Hva gjelder offentlig sektors tilgang til data fra næringslivet, viser flertallet til at regjeringen skal vurdere på hvilke områder det kan være i samfunnets interesse å kreve at data fra næringslivet gjøres tilgjengelige, og utrede om krav til tilgjengeliggjøring av data i forbindelse med tildeling av statlige konsesjoner kan være et egnet virkemiddel for dette.

Flertallet viser til at meldingen omtaler Europakommisjonens oppmerksomhet på den digitale plattformøkonomien og plattformsselskaper som Facebook, Amazon og Google. I desember 2020 presenterte Europakommisjonen Digital Services Act og Digital Markets Act. Disse skal oppfylle to hovedmål: Å skape et trygt digitalt område der rettighetene til alle brukere av digitale tjenester er beskyttet, og å sikre like vilkår for å fremme innovasjon, vekst og konkurranse både i EU/EØS og globalt. Flertallet viser til at regjeringen har hatt gode innspill til begge disse lovproposisjonene, hvor det understrekes viktigheten av at nye regler ikke må føre til uforholdsmessige regulatoriske byrder for små og mellomstore bedrifter. Samtidig påpekes viktigheten av at relevante sikkerhetshensyn og hensyn til kriminalbekjempelse blir ivare tatt. Norge anbefaler dessuten en sterkere beskyttelse av forbrukerrettigheter på digitale plattformer og framhever behovet for universell utforming.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at åpenhet om algoritmer i mange tilfeller er nødvendig for å sikre offentlig kontroll og ettersyn. Innsyn i algoritmer var for eksempel avgjørende for å avdekke bilprodusenten Volkswagens manipulering av utslippsdata. Det er derfor viktig at norske

myndigheter har kompetanse til å kunne få innsyn i algoritmer som gir grunnlag for beslutninger som har vesentlig betydning for enkeltindivider eller samfunnet.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag som sikrer åpenhet om algoritmer som gir grunnlag for beslutninger som har vesentlig betydning for enkeltindivider eller samfunnet. Forslaget bør vurdere behovet for og hvem som eventuelt bør sertifisere og kontrollere slike algoritmer.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen har etablert et sett etiske prinsipper for kunstig intelligens i Nasjonal strategi for kunstig intelligens.² Et av prinsippene slår fast at systemer basert på kunstig intelligens skal være sporbare, forklarbare og gjennomsiktlige. Nasjonalt har regjeringen i sin strategi slått fast at tilsynsmyndigheter på ulike sektorområder må tillegge seg kompetanse slik at de kan føre tilsyn med løsninger som baserer seg på kunstig intelligens innenfor sitt fagområde.

Disse medlemmer viser til at personvernforordningen har regler om helautomatiserte avgjørelser som i betydelig grad påvirker enkeltindivider. I den sammenheng har den enkelte bl.a. rett til å få informasjon om den underliggende logikken i algoritmene som benyttes. Datatilsynet fører tilsyn med etterlevelse av personvernregelverket, herunder nevnte rettighet. Videre kan Datatilsynet føre tilsyn mer generelt med algoritmer som baserer seg på personopplysninger.

Disse medlemmer viser også til initiativet fra regjeringens tiltak om en regulatorisk sandkasse for personvern³ og KI hos Datatilsynet. Denne er finansiert nettopp for å legge til rette for ansvarlig bruk av kunstig intelligens. Disse medlemmer mener dette både er et godt personverntiltak og et ledd i oppfølgingen av regjeringens KI-strategi.

Disse medlemmer viser her til at Norge er et hakk foran reguleringen i EU, som i forbindelse med utkastet til ny KI-regulering foreslår å sette av penger til slike sandkasser hos personvernmyndighetene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det norske trepartssamarbeidet ikke ville fungert uten en sterk fagbevegelse, som ivaretar arbeidstakernes interesser på en god måte. I digitaliseringen mangler imidlertid privatpersoner en aktør

1. <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2018/juni/ending-viderebruksdirektivet/id2604081/>

2. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonal-strategi-for-kunstig-intelligens/id2685594/>

3. <https://www.datatilsynet.no/regelverk-og-verktoy/sandkasse-for-kunstig-intelligens/>

som kan representere og ivareta fellesskapets interesser i digitaliseringen av samfunnet. Kollektive forhandlinger og kollektiv representasjon kan være en mekanisme som sikrer at individuelle datarettigheter ivaretas og at verdiskapingen basert på data fra hver og en av oss fordeles rettferdig. Disse medlemmer mener fagbevegelsen derfor kan spille en slik rolle i Norge, og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvilken rolle fagbevegelsen bør og kan inneha for å sikre vanlige folks interesser i den digitale økonomien, herunder særlig forvaltningen av personlige data, fordelingen av verdiskapingen fra disse dataene og enkeltpersoners interesser opp mot de store teknologiplattformene.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, deler oppfatningen om at trepartssamarbeidet er en bærebjelke for det norske arbeidslivet, men vi opplever ikke at fagbevegelsen bør ha som primær oppgave å ivareta både enkeltindividets eller fellesskapets interesser og rettigheter i digitalisering. Flertallet viser til at Norge har en god forvaltning med å drive tilsyn, både for enkeltindividet og for fellesskapet. Når det gjelder digitalisering er det Datatilsynet som har ansvar for å føre kontroll med at personvernregelverket etterlevs og at den enkeltes rettigheter ivaretas. Flertallet minner om at enkeltpersoner, som i ulike sammenhenger mener at deres personvern ikke blir ivaretatt, kan klage inn den aktuelle parten til Datatilsynet, som da vil vurdere saken. Flertallet vil også peke på Forbrukertilsynet, som har ansvar for å føre tilsyn med villedende markedsføring og urimelige avtalevilkår. Også Forbrukerrådet har, som uavhengig interesseorganisasjon, en rolle i å hjelpe forbrukere og å påvirke myndigheter og næringsliv i en forbrukervennlig retning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti peker på at regjeringen vil arbeide for enhetlige løsninger for innsyn i data som det offentlige har om individet. Det er positivt at det arbeides med slike løsninger, og det bør raskt igangsettes pilotprosjekter innen områder der behandling av sensitive data er særlig utbredt.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprette et pilotprosjekt for enhetlig innsyn i persondata som det offentlige har lagret om den enkelte person, eksempelvis innenfor helse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til tiltaket i

meldingen om en utredning av muligheten for å etablere en digital løsning som omfatter flere offentlige organer der innbyggerne kan få innsyn i, og eventuelt administrere bruken av egne personopplysninger. Det skal også vurderes om det er mulig å knytte deler av privat sektor til løsningen.

Disse medlemmer mener det er fornuftig å utrede de tekniske og juridiske mulighetene for, samt kostnadene ved, en slik løsning. Disse medlemmene en slik utredning bør gjøres før det eventuelt igangsettes en pilot for en slik ordning.

Disse medlemmer mener utredningen må kartlegge hvilke etater, og ev. hvilke deler av privat sektor, som skal inkluderes i innsynsløsningen. Disse medlemmer viser til at regjeringen tar sikte på at et slikt utredningsarbeid vil bli igangsatt innen kort tid, og at regjeringen forventer at utredningen vil være ferdigstilt våren 2022. Disse medlemmer forventer at regjeringen vil holde Stortinget orientert om arbeidet med utredningen og det videre arbeidet med en slik innsynsløsning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at rapporten fra ekspertgruppen for datadeling i næringslivet peker på at det mangler kapital for oppstartselskaper. Manglende tilgang på kapital for oppstartselskaper hindrer nyetableringer som kan gi sysselsetting og økt verdiskaping i Norge. Her kan staten spille en rolle som utløser private investeringer.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak, herunder bruk av statlig kapital, for å sikre økt tilgang på kapital for oppstartselskaper.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener god og effektiv tilgang til kapital er viktig for omstilling, innovasjon og utvikling av næringslivet. Et velfungerende kapitalmarked sørger for at de som trenger kapital effektivt kobles med kapitaleiere, og at risiko tas av dem som ønsker det. Flertallet viser til at regjeringen har prioritert flere virkemidler for tilgang på kapital i sin regjeringssperiode. Virkemidler som såkornfond, presåkorn, FoU-midler, Skattefunn og investeringslån er viktig for å tilby kapital til virksomheter som trenger det.

Flertallet viser også til regjeringens arbeid med opsjonsbeskatning, som senest i revidert nasjonal budsjett for 2021 forbedret ordningen ytterligere.¹

1. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/horing-av-ny-opsjons-skatteordning-for-selskap-i-oppstarts-og-vekstfasen/id2848503/>

Flertallet viser til at Norge gjennom EØS-avtalen også har de samme reglene for å regulere kapitalmarkedene som EU-landene, og er underlagt prinsippet om fri flyt av kapital i EØS-området. Dette bidrar til kapitalflyt på tvers av landegrensene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, peker på at det er avgjørende at Norge tar en aktiv rolle i internasjonalt samarbeid som sikrer regelverk for effektiv skattlegging av internasjonale teknologiselskaper og tiltak som motvirker maktkonsentrasjon. Norge har kommet langt innenfor digitalisering av samfunnet og har både en samfunnsmodell og erfaringer som bør være utgangspunkt for internasjonale reguleringer av digitaliseringen.

På denne bakgrunn fremmer dette flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta en aktiv rolle i internasjonalt samarbeid som sikrer regelverk for effektiv skattlegging av internasjonale teknologiselskaper og tiltak som motvirker maktkonsentrasjon, og gjennomføre nasjonale tiltak ved utilstrekkelig fremgang i dette arbeidet.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti mener at mange av problemstillingene i dataøkonomien må løses gjennom internasjonalt samarbeid. Disse medlemmer viser til at regjeringen samarbeider tett internasjonalt og deltar aktivt i utformingen av felleseuropeisk regelverk på dataområdet.

Disse medlemmer viser til at kombinasjonen av globalisering og digitalisering har gitt oss forretningsmodeller som utfordrer nasjonalt og internasjonalt skatteregelverk. Etter gjeldende internasjonale skatteregler er fysisk tilstedeværelse sentralt for å kunne skattlegge utenlandske foretak som har aktivitet i flere land, men digitalisering og nye forretningsmønstre har i økende grad gjort det mulig for multinasjonale foretak å være til stede i et marked uten fysisk tilstedeværelse. Dette legger press på de internasjonale reglene om hvilke land som skal kunne skattlegge slike foretaks inntekter.

Disse medlemmer viser til at det nå arbeides i OECD/G20s Inclusive Framework, et samarbeidsorgan som teller nesten 140 land, og hvor Norge deltar, med å få fram en global felles løsning for mer effektiv og rettferdig skattlegging i en stadig mer digitalisert økonomi. Inclusive Framework godkjente i oktober 2020 to rapporter med skisse til utforming av reglene til de to pilarene, og sendte disse på høring. Det forhandles fortsatt med sikte på å oppnå enighet om alle sentrale elementer under begge pilarene innen midten av 2021 samtidig

som det på administrativt plan arbeides for å få på plass alle tekniske løsninger. Disse medlemmer ber regjeringen holde Stortinget orientert om utviklingen i og resultatet av forhandlingsprosessen, og fremme de forslag til endring i lover og internasjonale avtaler som er nødvendig ved en eventuell gjennomføring av tiltakene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Teknologirådet har fremlagt en rapport hvor det fremkommer at en rekke norske offentlige aktører lar store bedrifter som Google og Facebook spore brukerne på nettsidene sine. I bytte mot slik tilgang får det offentlige for eksempel statistikkverktøy og andre verktøy som kan bedre brukeropplevelsen. At offentlige nettsteder gir bort bruksdata til én eller noen få aktører i bytte mot gratis eller billigere tjenester, er problematisk. Teknologirådet anbefaler å minimere datainnsamling, gi bedre informasjon til brukeren, at det offentlige bør betale med penger og ikke data, og at mikromålretting bør forbys.

Disse medlemmer støtter intensjonen bak disse forslagene, og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå hvordan det offentlige deler bruksdata fra offentlige nettsteder med store teknologiselskaper og andre tredjeparter, og foreslå regler for når slik deling skal tillates.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til rapporten «Kommersiell sporing i offentlig sektor»¹ utgitt av Teknologirådet, og at forslaget over baserer seg på denne rapporten. Det vises til et faktum om at hovedtyngden av offentlige virksomheter deler personopplysninger med store teknologiselskaper, primært gjennom bruken av analyseverktøyet Google Analytics.

Disse medlemmer viser til at det framgår av Teknologirådets rapport at de aller fleste av de offentlige nettstedene de har undersøkt, opplyser at de følger Datatilsynets retningslinjer og maskerer IP-adresser slik at deres brukere ikke kan spores. Lovligheten av Google Analytics og liknende verktøy ble vurdert av Datatilsynet i 2012. Datatilsynet godkjente da bruken av Google Analytics så lenge deler av IP-adressen til den som besøker nettsiden blir maskert før informasjonen lagres på Googles servere.

Disse medlemmer viser til at personvernforordningen, som er gjennomført i norsk lov via personopplysningsloven, regulerer bruk av personopplysninger, herunder deling av slike opplysninger. Disse

1. https://teknologiradet.no/wp-content/uploads/sites/105/2021/03/Rapport_kommersiell-sporing-i-offentlig-sektor.pdf

medlemmer viser til at det derfor ikke er behov for å etablere prinsipper for dette.

Disse medlemmer viser til at dette er den enkelte offentlige virksomhet (i kraft av sin rolle som behandlingsansvarlig) som har ansvar for å etterleve personvernregelverket. Dette innebærer bl.a. ansvar for å sikre at innsamling, og ev. deling av personopplysninger med tredjeparter, skjer i samsvar med kravene i personvernforordningen. Datatilsynet har ansvaret med å føre tilsyn med etterlevelsen av personvernregelverket, og å gi veiledning om regelverket. Datatilsynet jobber kontinuerlig med å øke oppmerksomheten og kunnskapen om personvernreglene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at tilgang på teknologisk kompetanse er en forutsetning for både det offentlige og bedriftenes bruk av mulighetene i dataøkonomien. Fremover må det derfor satses mer på digital kompetanse. Disse medlemmer viser i forlengelsen av dette til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett der det ble foreslått 3 000 nye studieplasser.

Disse medlemmer viser til Dokument 8:110 S (2015–2016) der det ble foreslått å opprette et toppindustrisenter, og innstilling til Dokument 8:260 S (2020–2021) der det foreslås å opprette et pilotprosjekt for industri 4.0. Formålet med disse tiltakene er å legge bedre til rette for bruk av digitale og autonome løsninger i industrien. Disse medlemmer mener behovet for slike tiltak er stort, og at tiltakene i innstilling til Dokument 8:260 S (2020–2021) vil kunne spille en avgjørende rolle for økt bruk av data i industrien.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at fremtiden vil være drevet av data. Det vil samles opp data fra alle aspekter av folks liv, som igjen vil brukes til videreutvikle eksisterende teknologi og til å finne nye teknologiske løsninger. Disse medlemmer mener det bør utarbeides en strategi om å eie våre egne data. Det er også viktig å bidra til å utvikle norske kompetansemiljøer som kan nyttiggjøre seg av innsamlede data, og at dataen skal gjøres tilgjengelig for markedsaktører for å tilby tjenester til innbyggerne. Disse medlemmer mener det ikke bør tillates at enkelte får monopol på data. Disse medlemmer understreker at personvern hensyn skal veie tungt, og at aggregerte data skal anonymiseres slik at enkeltpersoner ikke skal overvåkes og kontrolleres av markedsaktører eller myndigheter.

Disse medlemmer viser videre til at det er fem store teknologiselskaper i verden som dominerer i dag, og som leder an i den teknologiske utviklingen og den datadrevne økonomien. Det er Alphabet (moderselskapet til Google), Facebook, Apple, Microsoft og Amazon. Det har også vokst frem kinesiske teknologiselskaper

slik som Alibaba, TikTok, og Huawei. Disse medlemmer merker seg at meldingen peker på at de store teknologiselskapenes markedsdominans utfordrer spillereglene og utsetter norsk næringsliv for sterk konkurranse.

Disse medlemmer vil i tillegg peke på at dette er selskaper som har tilgang til store mengder data fra norske forbrukere. Dette kan være svært sensitive data slik som fysisk lokasjon og søkehistorikk, som nordmenn flest ikke er villige til å gi nasjonale myndigheter tilgang til av personvern hensyn. Disse medlemmer viser til at data fra forbrukere benyttes og vil benyttes i fremtiden av disse selskapene for å forbedre sine tjenester og for å tilby oss nye tjenester. Det er i denne sammenheng verdt å merke seg at Amazon lanserer sin egen helsetjeneste basert på innhenting og analyse av personlig helsedata, som på sikt kan tilbys globalt, og vil dermed kunne konkurrere med nasjonale helsetjenester.

Disse medlemmer mener at vi på mange områder er avhengige av å benytte oss av utenlandsk teknologi, og at dette også forutsetter at vi gir utenlandske selskaper tilgang på data. Men disse medlemmer mener også at det er noen nøkkelområder der vi bør benytte og utvikle norske løsninger, for eksempel når det gjelder plattform for helsedata. Det kan også være andre områder der det er av stor betydning å sikre norsk eierskap til våre egne data, både av personvern hensyn men også fordi det ved innhenting og bruk av data er en betydelig kilde til makt. Disse medlemmer mener at det er viktig å sikre en nasjonal demokratisk kontroll over denne makten.

Disse medlemmer peker på at når det gjelder verdifulle ressurser som vannkraft og olje har vi sikret nasjonal kontroll, for eksempel gjennom hjemfallsretten, og det kan være nyttig å tenke i denne retningen også når det gjelder data.

Rettferdig, etisk og ansvarlig bruk av data

Komiteen viser til de mulighetene for forenkling som finnes ved deling av data. Komiteen vil likevel peke på at man tar hensyn til små og mellomstore bedrifter i dette arbeidet.

Komiteen viser videre til at en utbredt digitalisering av samfunnet forsterker behovet for at alle husholdninger i Norge har tilgang til bredbånd eller tilsvarende digital infrastruktur.

Komiteen påpeker også viktigheten av et sterkt fokus på gode rutiner for å ivareta personvernet i alt arbeid med lagring og deling av data.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser videre til at i Nasjonal sikkerhetsmyndighets årlige rapport om det digitale risikobildet for 2020 uttrykkes det bekym-

ring for Norges avhengighet av utenlandske skytjenester. Et annet problem er at vi ved å gi fra oss dataene våre til private aktører sier fra oss muligheten til å sitte igjen med den fulle gevinsten av dataene. Disse medlemmer mener derfor det bør opprettes en offentlig forvaltet skytjeneste for lagring og behandling av offentlige data hvor det offentlige selv tilrettelegger for lagring og behandling av data.

Disse medlemmer viser til at en slik skyløsning betyr at det offentlige selv tilrettelegger for lagring og behandling av data. Lagring og behandling av data foregår i dag i datasentre som er hel- eller deleid av det private. Altfor ofte sendes data som er generert av det offentlige til datasentre i andre land.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er bekymret for at det offentlige baserer seg på private skylagringstjenester og dermed frasier seg suverenitet og kontroll over egne data.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede opprettelsen av en statlig skyløsning for lagring av offentlige data som helsedata, finansdata og detaljerte datapunkt om innbyggere og infrastruktur.»

Komiteen viser til Stortingets behandling av innstilling fra justiskomiteen om Samfunnssikkerhet i en usikker verden. Stortinget gjorde den 2. mars 2021 følgende vedtak i samsvar med Innst. 275 S (2020–2021):¹

«Stortinget ber regjeringen utrede behov for og etablering av en felles skytjeneste for forvaltningen.»

Komiteen forventer at regjeringen følger opp vedtaket og kommer tilbake til Stortinget på egnet måte med en tilbakemelding, i tråd med etablerte prosedyrer.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener Meld. St. 22 (2020–2021) er en viktig melding dersom Norge skal gripe de mulighetene som er for økt verdiskaping og flere arbeidsplasser i datadrevne økonomi, samt hvordan Norge skal forvalte sine data på best mulig måte. Dette medlem er derfor skuffet over at et høyt ambisjonsnivå ikke følges opp med målbare mål og finansiering. Det var et håp om at denne meldingen blant annet skulle følge opp strategien for kunstig intelligens som kom vinteren 2020, men dette medlem mener det ikke er godt nok fulgt opp.

Dette medlem mener at måten vi behandler våre data på, sier mye om hvordan vi er som samfunn. Vi

har et ansvar for at det er de mange, ikke de få, som nyter godt av utviklingen av datadrevne økonomi. Også når det kommer til denne næringen er det menneskene som er ressursen, og vi må bruke tiden fremover til å finne ut av hvordan dette kan bli en mulighet for alle til å skape verdi.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener dagens regelverk tidvis har vært til hinder for datadeling og verdiskaping. Det er behov for regelmessig revisjon og oppdatering av regelverket i tråd med den teknologiske utviklingen. For at Norge skal være en aktiv forvalter av tillitsbasert informasjon, må man fjerne usikkerhet og bygge kompetanse rundt regelverk for personvern og datasikkerhet. Disse medlemmer mener derfor det må iverksettes tiltak for et digitaliseringsvennlig regelverk raskere enn i dag.

Kunstig intelligens

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Danmark hvor det er opprettet et investeringsfond for å støtte prosjekter som bruker kunstig intelligens i offentlig sektor. Målet er å stimulere til både offentlig-privat samarbeid og anvendelse av løsninger basert på kunstig intelligens. Dette medlem mener Norge bør la seg inspirere av Danmark og opprette et eget KI-fond for å stimulere bruk av kunstig intelligensløsninger som ikke nødvendigvis er innovasjon, men heller retter seg mot modernisering og effektivisering av eksisterende løsninger. Dette fondet vil være en konkret oppfølging av kunstig intelligensstrategien.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en bevilgning på 75 mill. kroner til et 'kunstig intelligens'-fond.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til forslaget om et fond for å stimulere til samarbeid og bruk av kunstig intelligens. Disse medlemmer deler ambisjonen om at Norge bør stimulere til både offentlig-privat samarbeid og anvendelse av løsninger basert på kunstig intelligens. Disse medlemmer mener imidlertid at Norge har gode ordninger for dette innenfor dagens virkemiddelapparat. Gjennom Skattefunn kan alle bedrifter få støtte til forsknings- og utviklingsarbeid gjennom skattefradrag. I 2020 ble det bevilget 5,4 mrd. kroner i skattefradrag fordelt på nesten 6 500 prosjekter. Digitalisering, data og kunstig intelligens er områder der det er stor aktivitet i næringslivet. 2,2 mrd. kroner av Skattefunn-midlene gikk til IKT-prosjekter i 2020.²

1. <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2020-2021/inns-202021-275s/?all=true>

2. <https://www.skattefunn.no/skattefunn-prosjekter/>

Disse medlemmer viser til at Norge har flere andre ordninger som finansierer prosjekter med kunstig intelligens som en del av sin portefølje. En oversikt fra Forskningsrådets tildelinger i 2019 at om lag 40 pst. av tildelingene til IKT gikk til prosjekter innen kunstig intelligens og dataanalyse¹. Dette utgjorde ca. 400 mill. kroner i 2019, og trenden er stigende.

Disse medlemmer viser også til medfinansieringsordningen² for prosjekter i offentlig sektor. Denne ordningen skal gjøre det lettere for offentlige virksomheter å få finansiert samfunnsøkonomisk lønnsomme digitaliseringstiltak gjennom dekning av deler av prosjektkostnaden. Ordningen prioriterer prosjekter som støtter opp under regjeringens digitaliseringsstrategi, og kan blant annet brukes til prosjekter som utnytter kunstig intelligens for mer effektive og integrerte tjenester. I 2021 er det satt av 129 mill. kroner til medfinansieringsordningen.

Disse medlemmer kan ikke se noe som tyder på at prosjekter med kunstig intelligens, verken i privat eller offentlig sektor, har problemer med å nå opp i konkurransen med de eksisterende ordningene. Disse medlemmer mener det derfor er vanskelig å se at det er behov for en egen ordning for disse prosjektene. Disse medlemmer mener en etablering av et eget fond for kunstig intelligens vil øke kompleksiteten i virkemiddelapparatet, noe som vil gjøre det mer krevende for brukerne å orientere seg. Dette synes å være stikk i strid med evalueringen av det næringsrettede virkemiddelapparatet fra 2020, som konkluderte med at det var behov for forenkling.

Digital kompetanse

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil peke på at det er et behov for tiltak for å øke den digitale kompetansen i offentlig sektor, slik at data på best mulig måte kan beskrives, samordnes og tilgjengeliggjøres.

Disse medlemmer mener vi må bygge IKT-kompetanse på flere nivå enn i dag og i bredere lag. Antallet IKT-studieplasser må satses videre på, og vi må øke innsatsen for å få et kompetanseløft for alle. Som IKT-Norge har skrevet i sitt høringsinnspill: «Mangel på IKT-kompetanse er den største trusselen for at vi ikke skal lykkes med å realisere data som ressurs».

Komiteen viser til at gjeldende mål for bredbåndstilgang er at 100 pst. av husstandene og virksomhetene i Norge skal ha tilbud om bredbånd med

minst 100 Mbit/s nedlastingshastighet og minst 10 Mbit/s opplastingshastighet innen utgangen av 2025.³

Digital infrastruktur

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at den digitale infrastrukturen, derunder fiber- og 5G-nett, er en forutsetning for den videre datadrevne innovasjonen og verdiskapingen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett der det ble foreslått 200 mill. kroner i økt bredbåndsutbygging i hele landet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener utviklingen av nye næringer og verdiskaping må inkludere hele landet, ikke bare de største kommunene. Da er det avgjørende å øke tilskuddet til bredbåndsutbygging.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sette ned et ekspertutvalg for å sikre demokratisk kontroll over digitaliseringen av samfunnet og at norske data skal gi verdiskaping i Norge. Utvalget skal blant annet:

- Analysere hvordan fellesskapets interesser og kontroll påvirkes når nye samfunnssektorer i økende grad digitaliseres, og gi særlig oppmerksomhet til sektorer som utdanning, energi, helse og transport.
- Foreslå tiltak og strategier for å hindre monopoldannelse og maktkonsentrasjon og sikre at verdiskapingen fordeles rettferdig i et fulldigitalisert samfunn, herunder vurdere når staten bør vurdere å ta eierskap til infrastruktur, plattformer og plattformutvikling, standardutvikling, etc. Modeller for gevinstfordeling skal drøftes med og uten en effektiv skattepolitikk for internasjonale teknologiskaper. Nasjonale tiltak må foreslås der internasjonalt gjennomslag vurderes som lite sannsynlig.
- Fremme forslag om i hvilke sektorer og i hvilke sammenhenger det offentlige bør kreve datadeling og dataeierskap fra det private til det offentlige, for eksempel i konsesjoner, anbud, tilskudd m.m. med mål om å ivareta viktige samfunnshensyn.
- Foreslå tiltak hvor staten legger til rette for at data produsert i Norge i større grad også videreføres i

1. <https://www.forskningsradet.no/behandling-av-soknad/alle-soknadsresultater/?year=2019&type=5>

2. <https://www.digdir.no/digitalisering-og-samordning/medfinansieringsordninga/1964>

3. Meld. St. 28 (2020 – 2021) Vår felles digitale grunnmur

Norge, og klarlegge hvilket handlingsrom staten har i EØS-avtalen til å stille krav om dette.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag som sikrer åpenhet om algoritmer som gir grunnlag for beslutninger som har vesentlig betydning for enkeltindivider eller samfunnet. Forslaget bør vurdere behovet for og hvem som eventuelt bør sertifisere og kontrollere slike algoritmer.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utrede hvilken rolle fagbevegelsen bør og kan inneha for å sikre vanlige folks interesser i den digitale økonomien, herunder særlig forvaltningen av personlige data, fordelingen av verdiskapingen fra disse dataene og enkeltpersoners interesser opp mot de store teknologiplattformene.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen opprette et pilotprosjekt for enhetlig innsyn i persondata som det offentlige har lagret om den enkelte person, eksempelvis innenfor helse.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak, herunder bruk av statlig kapital, for å sikre økt tilgang på kapital for oppstartsselskaper.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen gjennomgå hvordan det offentlige deler bruksdata fra offentlige nettsteder med store teknologiselskaper og andre tredjeparter, og foreslå regler for når slik deling skal tillates.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen utrede opprettelsen av en statlig skyløsning for lagring av offentlige data som helsedata, finansdata og detaljerte datapunkt om innbyggere og infrastruktur.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en bevilgning på 75 mill. kroner til et 'kunstig intelligens'-fond.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteens tilråding II fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

I

Stortinget ber regjeringen ta en aktiv rolle i internasjonalt samarbeid som sikrer regelverk for effektiv skatlegging av internasjonale teknologiselskaper og tiltak som motvirker maktkonsentrasjon, og gjennomføre nasjonale tiltak ved utilstrekkelig fremgang i dette arbeidet.

II

Meld. St. 22 (2020–2021) – Data som ressurs – Datadrevet økonomi og innovasjon – vedlegges protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 25. mai 2021

Geir Pollestad

leder

Kårstein Eidem Løvaas

ordfører

